

Straffansvar för olovlig finansiell verksamhet & anmälningsplikt vid in- och utförsel av kontanter inom EU

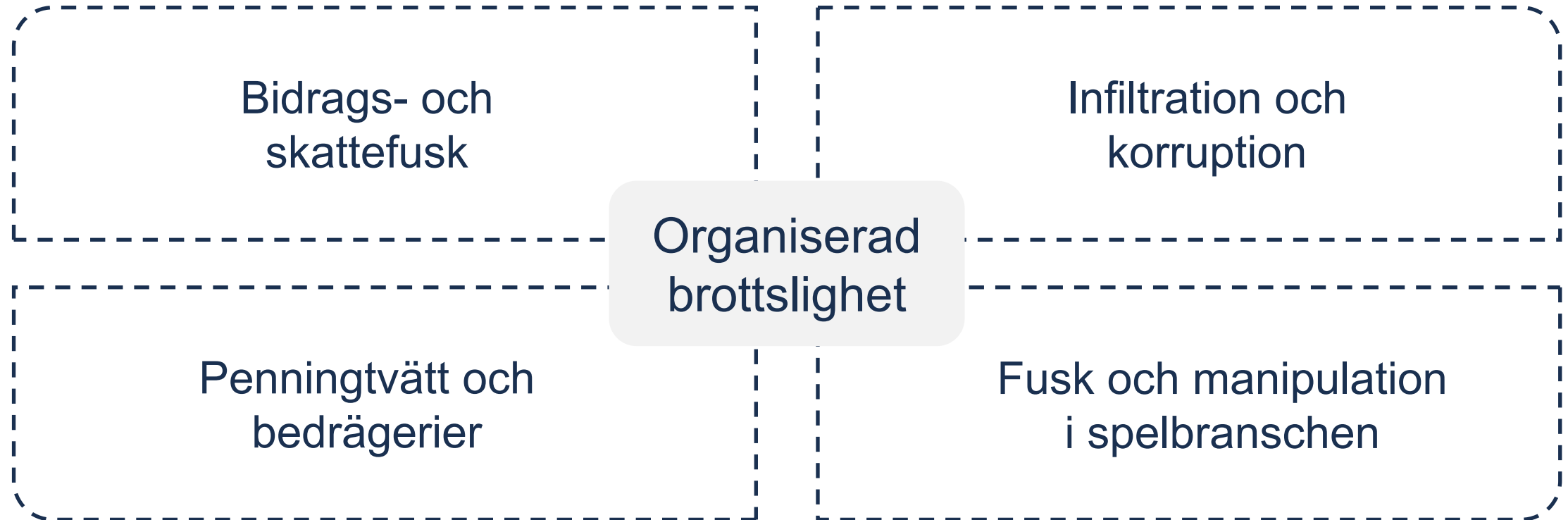
Niklas Wykman, finansmarknadsminister

Marcus Isgren, särskild utredare

2 oktober 2024

Alltmer komplex brottslighet

Krafttag mot den kriminella ekonomin

- Anslagsökningar till Polisen m.fl. myndigheter
- Fler företag ska rapportera till Polisen
- Ett finansiellt underrättelsecentrum
- Möte med bankerna och Polisen → åtgärdspaket mot bedrägerier
- Åtgärder mot missbruk av alternativa betalningssystem

Uppdraget

- Ytterligare åtgärder för att stoppa den organiserade brottslighetens pengaflöden.
- Marcus Isgren fick den 16 februari 2024 uppdraget att ta fram förslag om straffansvar för den som bedriver finansiell verksamhet utan tillstånd eller registrering.
- Utredningen behandlar även frågan om möjlighet för Tullverket att kontrollera in- och utförsel av kontanta medel mot gränsen till andra EU-länder.

Uppdraget och arbetets genomförande

- Samverkan med ett flertal centrala myndigheter och branschorganisationer, såsom Finansinspektionen, Polismyndigheten och Svenska Bankföreningen.
- Behov av lagstiftningsåtgärder för att möjliggöra kontroll av så kallade kontanta medel vid gränsen mot ett annat EU-land har identifierats under utredningsarbetet och därför också utretts och övervägts.

Förslagets syfte och innebörd

- Förslagen syftar till att skydda det finansiella systemet mot brottslig verksamhet.
- Förslagen innebär att myndigheterna ges ytterligare verktyg i arbetet med att bekämpa den organiserade brottsligheten och den kriminella ekonomin.

Kriminalisering bör införas

- Det bör vara kriminaliserat att bedriva finansiell verksamhet utan tillstånd eller registrering.
- Kravet på tillstånd eller registrering har tillkommit för att värna och upprätthålla stabiliteten i det finansiella systemet och ett gott konsumentskydd.
- Finansiella verksamheter har en viktig uppgift att motverka att de utnyttjas av kriminella för att begå brott, tvätta pengar och finansiera terrorism.
- Tillstånds- och registreringskraven fyller flera viktiga funktioner, bl.a. att säkerställa en effektiv tillsyn över att de finansiella verksamheterna följer de regelverk som de är skyldiga att följa.

Kriminalisering bör införas

- Befintliga ingripandemöjligheter och sanktioner är inte tillräckligt effektiva för att motverka förekomst av finansiella verksamheter som bedrivs utan tillstånd eller registrering.
- Hawala-verksamhet utgör exempel på finansiell verksamhet som i stor utsträckning bedrivs utan föreskrivet krav på registrering hos Finansinspektionen och sådana verksamheter utnyttjas för penningtvätt och för att finansiera terrorism.
- För att motverka detta behövs mer kraftfulla åtgärder än t.ex. vitesförelägganden och sanktionsavgifter.
- Skyddsintressena bakom tillstånds- och registreringskraven motiverar att kriminaliseringen täcker hela finansmarknadsområdet.

Ny lag om straff för olovlig finansiell verksamhet

- En ny lag om straff för olovlig finansiell verksamhet införs.
- Genom den nya lagen kriminaliseras bedrivande av finansiell verksamhet utan Finansinspektionens tillstånd eller registrering.
- Det nya brottet betecknas som *olovlig finansiell verksamhet*.
- Brottet gradindelas i brott av normalgraden och grovt brott med särskilda straffskalor för de olika svårighetsgraderna.
- Det grova brottet betecknas som *grov olovlig finansiell verksamhet*.

Ny lag om straff för olovlig finansiell verksamhet

- Straffet för brott av normalgraden är böter eller fängelse i högst två år.
- Straffskalan för det grova brottet är fängelse i lägst sex månader och högst sex år.
- Ringa fall undantas från straffansvar.
- Försök, förberedelse och stämpling till grov olovlig finansiell verksamhet kriminaliseras.

Kriminaliseringen innebär fler verktyg

Kriminaliseringen innebär dessutom

- att brottsvinster från den olovliga finansiella verksamheten kan tas i beslag och förverkas, och
- att verksamhetsutövaren kan meddelas näringsförbud och därmed förhindras att starta upp en ny verksamhet.

Verktyg för att upptäcka olovliga verksamheter och verksamhetsutövare

- De brottsbekämpande myndigheterna har behov av att kunna använda hemliga tvångsmedel för att upptäcka och utreda brott mot den nya lagen.
- Hemliga tvångsmedel ska få användas vid en förundersökning om grov olovlig finansiell verksamhet.
- De brottsbekämpande myndigheterna ska få inhämta vissa uppgifter med stöd av den s.k. inhämtningslagen för att förebygga, förhindra eller upptäcka grov olovlig finansiell verksamhet.

Ingen förändring i befintliga sanktionssystem

- Förslagen innebär inte någon förändring i befintliga regelverk för ingripanden mot verksamheter som bedrivs utan tillstånd eller registrering (t.ex. i form av sanktionsavgifter och vitesförelägganden).
- Förbudet mot dubbelbestraffning motiverar särskilda bestämmelser som reglerar situationer då både åklagaren och Finansinspektionen har möjlighet att ingripa.

Utförsel av kontanter – led i brottslig verksamhet

- Kontantanvändningen i Sverige har minskat men är fortfarande stor inom den kriminella ekonomin.
- Miljardbelopp i kontanter transporteras årligen ut från Sverige som ett led i en systematisk hantering av brottsvinster.
- Transporter av kontanter från Sverige bidrar bl.a. till grov brottslighet i Sverige och genomförs för att finansiera terrorism. (Polisen)

Kontroll av kontanta medel

- Att stoppa utflödet av kontanter är en viktig del i arbetet mot den organiserade brottsligheten och för att komma åt den kriminella ekonomin.
- Tullverket saknar stöd i befintlig och föreslagen lagstiftning för att kontrollera utförsel av kontanter vid gränsen mot ett annat EU-land.
- Det bör införas ett nationellt regelverk som möjliggör sådan kontroll. Regelverket bör motsvara det som gäller in- och utförsel av kontanta medel vid gränsen mot länder utanför EU och Tullverket bör ges befogenhet att utföra kontrollerna.

Regelverk för kontroll av kontanta medel vid den inre gränsen

- En anmälnings- och redovisningsskyldighet införs för kontanta medel till ett värde av minst 10 000 euro som förs över gränsen till ett annat EU-land.
- Tullverket ges befogenhet att vidta åtgärder för att kontrollera anmälnings- och redovisningsskyldigheten och tillfälligt kvarhålla kontanta medel för vidare kontroll.
- Straffansvar införs som innebär att den som bryter mot anmälnings- eller redovisningsskyldigheten döms till böter.

Sammanfattning av förslagen i promemorian

- Ny lag om straff för olovlig finansiell verksamhet ska införas.
- Hemliga tvångsmedel ska få användas vid en förundersökning om brott enligt den nya lagen och i underrättelseverksamhet för att förebygga, förhindra och upptäcka sådan brottlighet.
- Ett regelverk för kontroll av kontanta medel vid gränsen till ett annat EU-land ska införas.
- Den nya lagen och författningsändringarna ska träda i kraft den 1 oktober 2025.

Processen framåt

- Finansdepartementet avser att remittera båda delar av utredningen så snart som möjligt.
- Regeringen är av uppfattningen att en anmälningssplikt vid in- och utförsel av kontanter över inre gräns är motiverad och avser att lämna förslag på en skärpning av regelverket.